

doi: 10.5281/zenodo.3480084

МОВНА КОМПЕТЕНЦІЯ – ПІДГРУТНЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Linguistic Competence as a Basis for Communicative Competence Development

Tetiana Shvets

Ph.D. in Pedagogy, Assistant Professor

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University

chvetstatiana@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-5798-7630>

Nataliia Shvets

Ph.D. in Philology, Assistant Professor

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University

nathalie.chvets@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-2928-5164>

Oleksandr Shvets

Ph.D. in Philology, Senior Lecturer

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University

olexandershvets@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-6588-5159>

Abstract

The abstract is devoted to revealing the role of linguistic competence in the development of future foreign languages specialists' communicative competence. Special emphasis is on the controversial nature of communicative competence definition by native and foreign scientists. Based on the results provided by the representatives from different methodical schools, the authors present their own definition of communicative competence as a person's ability to understand foreign language and produce an utterance in accordance with the communicative situation. It is stated that linguistic competence constitutes an important part of communicative competence. The linguistic competence is a system of phonetic, lexical and grammar knowledge, and the ability to use it in the process of intercultural communication. The components of linguistic competence were distinguished.

Key words: *linguistic competence, communicative competence, phonetic, lexical, grammar competence.*

Вступ ***Introduction***

На сучасному етапі розвитку світової цивілізації спостерігається тенденція до розширення процесів міжкультурної комунікації, що вимагає повноцінного володіння іноземними мовами й висуває нові вимоги до рівня підготовки фахівців зі знанням іноземних мов. Йдеться про оволодіння іноземними мовами на високому професійному рівні, здатному задовольнити потреби міжособистісної комунікації в усіх сферах людської діяльності.

Зазначене пов'язане з формуванням мовної та комунікативної компетенції тих, хто навчається, оскільки саме розвиток комунікативних умінь є кінцевою метою оволодіння іноземними мовами у закладах вищої освіти. Проблеми формування мовної та комунікативної компетенції присвячені праці провідних вітчизняних і зарубіжних науковців О.О. Павленко, О.П. Петрашук, М. Халідея, Д.А. Уїлкінза та інших.

Мета пропонованої розвідки – виявити роль мовної компетенції в процесі формування комунікативної компетенції.

Методи та методики дослідження ***Methods and Techniques of the Research***

Дослідження проводилося з залученням методів: *критичного аналізу літературних джерел* – із метою здійснення теоретичного обґрунтування обраної для дослідження теми; *аналізу словникових дефініцій* – для визначення понять «мовна» і «комунікативна» компетенція; *описово-аналітичного методу* – для узагальнення та систематизації одержаних результатів.

Результати ***Results***

Опрацювання теоретичних джерел із досліджуваної проблеми засвідчило дискусійність у трактуванні комунікативної компетенції, яку розглядають як основну мету навчання (І.Л. Бім, М.С. Вашуленко, В.В. Сафонова,

Ю.І. Пассов), компонент мовленнєвої (В.Л. Скалкін) або іншомовної (П.І. Сердюков) компетенції.

Комунікативна компетенція – складне і багатогранне поняття, до визначення якого існують різні підходи. Взавши за основу існуючі дефініції комунікативної компетенції, у нашому дослідженні визначаємо її як здатність індивіда розуміти та відтворювати іноземну мову не лише на рівні фонологічних, лексико-граматичних і країнознавчих знань і мовленнєвих умінь, а й відповідно до мети та ситуації спілкування (Швець, 2014: 95–96).

Розробники Загальноєвропейських Рекомендацій із мовної освіти віднесли до компонентів комунікативної компетенції лінгвістичні (тобто мовні), соціолінгвістичні та прагматичні компетенції (Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти, 2003: 109).

Виходячи з переліку складових комунікативної компетенції, її формування неможливе без опанування мовними засобами реалізації комунікативної компетенції, тобто без сформованої мовної компетенції. Мовна компетенція є знанням норм і правил іноземної мови, що вивчається, вмілим їх використанням у процесі міжособистісної комунікації, системою вироблених і засвоєних у процесі мовленнєвої діяльності мовних правил, здатних забезпечити адекватне сприйняття об'єктивної реальності та відтворення його результатів засобами мови. Мовна компетенція особистості чи не найважливіша серед інших складових комунікативної компетенції, оскільки саме вона робить людину спроможною сприймати і надавати інформацію будь-якої спрямованості: повсякденну, ділову, країнознавчу тощо.

Компонентами мовної компетенції індивіда є фонетична, лексична та граматична компетенції, формуванню яких слід приділяти значну увагу в ході оволодіння студентами іноземними мовами. Кожен із компонентів мовної компетенції відіграє важливу роль у процесі її становлення.

Формування мовної компетенції розпочинається з вироблення фонетичної компетенції, яку розуміють як здатність сприймати і відтворювати звукові одиниці мови у певному контексті з використанням відповідного наголосу, ритму й інтонації.

Студентів необхідно поступово підводити до усвідомленого сприйняття фонетичних явищ іноземної мови, що вивчається, тренувати їх в аудіюванні та відтворенні мовлення не лише свого викладача, а й інших осіб, вчити їх

сприймати мовлення на слух із метою наступного фонетично вірного відтворення спочатку у повільному, а згодом і у швидкому темпі. Для цього доцільно використовувати звукозаписи, зроблені спеціалістами-фонетистами, акторами, доповідачами, дикторами радіо та телебачення.

Здатність студентів використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур сучасного світу передбачає формування лексичної компетенції, що є важливою складовою комунікативної компетенції загалом.

Як відомо, лексика, поряд із граматиною, складає основу будь-якої мови, оскільки саме за допомогою лексики відбувається прийом та передача інформації. Оволодіння студентами іншомовним мовленням розпочинається з накопичення лексичного запасу, зі збагачення їх словника та використання лексичних знань і лексичних одиниць у процесі комунікації, шляхом виконання мовних, умовно-комунікативних і комунікативних вправ.

Надзвичайно важливу роль у процесі усної та писемної форм міжособистісної комунікації відіграє граматична компетенція індивіда. Вона визначається розробниками Загальноєвропейських Рекомендацій із мовної освіти як здатність організовувати речення для передачі смислу. Граматична компетенція є центральною у комунікативній компетенції і в більшості компетенцій, пов'язаних із плануванням, навчанням і тестуванням, і вимагає особливої уваги до організації процесу навчання.

Оволодіння студентами граматичними правилами, структурами і формами забезпечує правильне розуміння ними висловлювань і повідомлень, що сприймаються, а також попереджає помилки у власному мовленні. Саме уміння правильно поєднувати слова, змінювати словосполучення залежно від контексту є однією з найважливіших умов використання мови при спілкуванні. Навіть складні структури у мовленні співрозмовника людина зрозуміє, якщо у неї сформована граматична компетенція. Якщо ж рівень компетенції недостатній, це може стати перешкодою для розуміння суті та соціолінгвістичних особливостей висловлювання.

Усі компоненти мовної компетенції є взаємопов'язаними, а отже їх формування повинне відбуватися одночасно у процесі виконання студентами системи вправ, розроблених із урахуванням складності матеріалу, що вивчається.

Мовна компетенція, як система сформованих фонетичної, лексичної та граматичної компетенцій, слугуватиме підґрунтям для вироблення

комунікативної компетенції студентів та забезпечення їх активної участі у процесі комунікації за темами професійного спрямування.

Висновки **Conclusions**

Проведене дослідження засвідчило ключову роль мовної компетенції у формуванні комунікативної компетенції особистості, оскільки оволодіння системою мовних норм і правил іноземної мови, що вивчається, забезпечить її успішну участь у процесі міжкультурної комунікації.

Література **References**

- Ніколаєва, С.Ю. (2003). *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. Київ: Ленвіт.
- Швець, Т.А. (2014). *Методика навчання іноземних мов у вищій школі: підручник для студентів вищих навчальних закладів*. Переяслав-Хмельницький: Видавництво КСВ.